

4. Шумська Г.М. Управління проєктами у сфері регіонального розвитку: навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 198 с.

5. Регіонет. Використання цифрових інструментів в управлінні регіональними проєктами. Київ : Регіонет, 2023. С. 42-50.

6. Співпраця агенцій регіонального розвитку з міжнародними донорами: кращі практики. *Аналітичний огляд*. Київ : Інститут регіональних досліджень, 2024. 68 с.

ІНСТИТУЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВИДОБУТКУ СИРОВИННИХ ПОКЛАДІВ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРИВ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Бочкарьов Д.О., кандидат економічних наук, докторант,
науковий співробітник,
«ДУ Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень
НАН України», м. Одеса, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5866-967X>

Аграрний сектор економіки є пріоритетним напрямом економічної політики держави, що визначається необхідністю формування продовольчої безпеки країни, власної сировинної бази для забезпечення завантаженості виробничих потужностей, підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та збільшення бюджетних надходжень від сільськогосподарського виробництва.

Як системо-утворювальний сектор, аграрний сектор економіки України сформовано на засадах збереження продовольчої безпеки держави за метою забезпечення розвитку технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формування соціально-економічної основи розвитку сільських територій.

Його розвиток вимагає здійснення діяльності з найменшими витратами за рахунок вискоєфективного використання матеріального потенціалу. Це визначає формування цілісної виробничо-економічної системи за рахунок зменшення витрат енергетичних ресурсів на 1 тону щороку виробленої продукції в середньому на 1-2 відсотки та збільшення щороку на 1 відсоток питомої ваги сільськогосподарської продукції, що реалізується за довгостроковими контрактами, у загальному обсязі її реалізації.

Потреби у харчових продуктах є постійно зростаючими, подолання яких вимагає високі вимоги до ефективності сільського господарства, але, зростання сільськогосподарських земель обмежене. Данна обставина вимагає збільшення врожайності, використовуючи наявні земельні ділянки за методом продуктивного, але стійкого сільського виробництва, в якому добрива використовуються раціонально, з максимальною ефективністю та дотриманням вимог екологічного збереження довкілля.

За підставами чого, зростання ринку має забезпечуватися за рахунок:

- технічного (технологічного) енергозбереження, що передбачає модернізацію або заміну енергоємних наявних технологій, підвищення енергоефективності та зменшення втрат енергоресурсів;

- структурного енергозбереження, що передбачає докорінні структурні зміни для створення і впровадження мало енергоємних та мало ресурсних новітніх технологій;

- матеріально-технічне забезпечення технологічних процесів, задля підвищення виробленої продукції.

Застосування цих заходів підтримує виробництво сільськогосподарської продукції вищої якості у кількостях спроможної задовольнити потреби внутрішнього ринку та експорту, зводячи до мінімуму негативний вплив на довкілля та зберігаючи природні ресурси з урахуванням підвищення цін на паливо та електроенергію, за сприянням стандартів енергоефективності.

Щоб задовольнити попит на стійке виробництво сільськогосподарських товарів для створення продуктів харчування без втрати продуктивності як з екологічної, так і з економічної точки зору, сільськогосподарським виробникам необхідно взаємодіяти з хімічною промисловістю, регулюючи потреби розробки нових технологій поживних речовин, а саме для:

- розробки інноваційних видів мінеральних добрив.

- створення добрив, максимально адаптованих до потреб сільськогосподарських культур, а також умов ґрунту та клімату регіону вирощування.

- удосконалення видів та методів внесення добрив та адаптація їх до специфічних потреб тих чи інших галузей сільського господарства.

Мінеральні добрива є невід'ємною частиною виробництва сільськогосподарських культур відіграючи важливу роль у підвищенні врожайності, покращенні якості посівів та забезпеченні поживними елементами рослини. Виробництво мінеральних добрив є складним і

багато процесним, що включає різні етапи, починаючи від видобутку сировини до отримання готового продукту з використанням земельних територій як для видобутку сировини та її переробки у добрива. Вимагає значних інвестиційних вкладень з урахуванням використання територій земельних ділянок як видобутку сировини та її переробки.

Одним з головних джерел сировини для виробництва мінеральних добрив є природні ресурси, такі як фосфорити, калійні руди та аміачна селітра, газ, вугілля які знаходяться у надрах землі. Після видобутку, сировина, проходить через низку хімічних реакцій та процесів, за результатом чого перетворюється на мінеральне добриво.

Данні природні ресурси - надра, серед яких є, земля, розташовані під нею. Надра, в межах території України, є об'єктами права власності Українського народу [4]. Але право власності Українського народу як окремого суб'єкту правовідносин на природні ресурси нормативно не встановлено. Повноваження власника у даному випадку може реалізовуватися через інституції: органи державної влади, органи місцевого самоврядування, які уповноважені діяти в інтересах Українського народу відповідно до закону.

Земельні відносини, що виникають при використанні надр, регулюються Конституцією України, Земельним кодексом України [3] та нормативно-правовими актами про надра. Засади використання природних ресурсів визначаються виключно законами України за положеннями яких визначається виняткове повноваження держави в особі Верховної Ради та Кабінету Міністрів України у здійсненні функцій регулювання права на використання надрами як об'єктом державної власності, задля забезпечення національної безпеки. Це обумовлює функції потреб в забезпеченні посиленої охорони, збереженні та належному функціонуванні вказаних об'єктів як стратегічно важливих складників безпеки держави.

Можливість перебування земельних надр у приватній власності нормативно не передбачено, натомість можливим є користування цим природним ресурсом через оформлення речового права на земельну ділянку, під шаром якої знаходяться надра.

Право користуватися природними об'єктами може мати загальний характер та не потребувати попереднього дозволу чи погодження органів влади. Дане право може бути реалізовано не тільки громадянами України та юридичними особами, які є резидентами, а й іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи, що цілком відповідає міжнародній практиці та сприяє залученню закордонних інвесторів.

Інвестиції залучаються при умові довгострокових можливостей та перспектив і за чітко сформованої стратегії конкурентоспроможності. Ґрунтується на факторах: привабливість галузі, конкурентні переваги інфраструктурного забезпечення, впровадження інноваційних технологій, ефективне використання природних ресурсів, дешевою є робочою силою та ін. Поєднання таких факторів, з вигідним географічним положенням і наявністю багатих природних ресурсів, висококваліфікованих трудових ресурсів, забезпеченість матеріально-технічними ресурсами, довгостроковий потенціал ринку, створюють умови інвестиційної привабливості [1].

За загальним правилом господарського обороту правовідносин, інвестиційна діяльність представляє інвестиційний процес спрямований на організаційні засади його реалізації та управління ним. Як правило, інвестиційна діяльність розглядається стосовно конкретного інвестиційного проекту та підприємства (юридичної особи), що здійснює інвестиційний процес за сукупністю дій господарського та управлінсько-господарського характеру, які вчиняються суб'єктами господарювання щодо підготовки до вкладення інвестицій, безпосереднього вкладення інвестицій (інвестування) та господарського використання вкладених інвестицій, щодо цільового формування та розпорядження власними та позичковими джерелами фінансових ресурсів, а також амортизацією, що забезпечують його розширене відтворення.

Створення сприятливого інвестиційного середовища та посилення механізму мотивації довгострокових вкладень до ринкових заходів, так і заходів щодо централізованого державного регулювання інвестиційної діяльності, формує принцип державної політики по відношенню до внутрішніх інвесторів. Даний принцип передбачає не втручання в діяльність суб'єктів до об'єктів інвестування, сприяти підвищенню інвестиційної активності та забезпеченню надійного захисту вкладених коштів [2].

Але за нормативно-правовим забезпеченням діяльності з видобування покладів та їх переробки на мінеральні добрива держава забезпечує надання інвесторам організаційно-правові форми за якими здійснюється погодження, квоти, спеціальні дозволи на користування надрами та ліцензій на здійснення діяльності з пошуку (розвідки) та експлуатації родовищ корисних копалин, актів про надання гірничого відводу, документів, що засвідчують право користування землею, та інших дозволів, документів дозвільного характеру, ліцензій, пов'язаних із користуванням надрами, виконанням робіт, будівництвом споруд.

Об'єкти інвестування за здійсненням господарювання з видобування покладів та їх переробки на мінеральні добрива, на законодавчому рівні не врегульовані та не сформовані як об'єкти інвестиційної привабливості.

Для формування інвестиційних об'єктів необхідно визначити загальний обсяг необхідних інвестиційних ресурсів, обрати ефективний метод фінансування інвестиційної діяльності, забезпечити максимальний обсяг залучених власних інвестиційних ресурсів з внутрішніх та зовнішніх джерел, визначити оптимальне співвідношення капіталу та забезпечення мінімальної вартості залучених інвестиційних ресурсів із різних джерел.

Сформовані інвестиційні об'єкти з видобування земельних надр, як суб'єктів господарювання державних форми власності, визначать підґрунтя до привабливості інвестиційна діяльність, утвердження технологічного виробництва, створення робочих місць, стійкого економічного зростання.

Для чого, необхідно створити програму залучення інвестицій, яка повинна передбачати наявність визначених об'єктів цивільно-господарських правовідносин; фінансування пріоритетних галузей економіки України, державну підтримку реструктуризації об'єктів господарювання з метою підвищення їх інвестиційного потенціалу; зміну податкової політики: зниження податкового тиску, спрощення системи оподаткування; сприяння розвитку стабільного фондового ринку, який би відповідав міжнародним стандартам, створення сприятливих умов для залучення портфельних інвестицій; формування системи страхування інвестиційних ризиків; залучати до активної інвестиційної діяльності підприємства всіх форм власності та господарювання.

Література:

1. Тищенко А.М., Іванов Ю.Б., Кизим Н.А., Ревенко Е.В., Чечетава-Тарашвілі Т.М. Формування конкурентної позиції підприємства в умовах кризи: монографія / За заг. Ред. А.М. Тищенко. Х. : ІД «НІЖЕК», 2007. 376 с.

2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 12.02.2025).

Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 12.02.2025).

Кодекс України про надра від 27.07.1994 № 132/94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.02.2025).